

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
εκένδρση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση

Τίτλος:

«Ο κύκλος της ζωής μέσα από την παραδοσιακή και τη μοντέρνα νεοελληνική ποίηση»

Συγγραφή: ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΖΑΧΑΡΑΤΟΥ

Εφαρμογή: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΥΚΗΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνια 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ο κύκλος της ζωής μέσα από την παραδοσιακή και τη μοντέρνα νεοελληνική ποίηση

Εφαρμογή σεναρίου

Νικόλαος Κούκης

Δημιουργία σεναρίου

Ευφροσύνη Ζαχαράτου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

2ο Γενικό Λύκειο Κηφισιάς

Χρονολογία

Από 17-12-2013 έως 04-02-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

8 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

Π. Εικονικός χώρος: δημιουργία ομάδας/μαθήματος στη διαδικτυακή πλατφόρμα Edmodo¹

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Όσον αφορά στις προϋποθέσεις υλοποίησης, οι μαθητές² είχαν διδαχτεί βασικά στοιχεία της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης κατά τις τρεις προηγούμενες τάξεις του Γυμνασίου, όπως αποκαλύφθηκε και σε διερευνητική συζήτηση που έλαβε χώρα στην τάξη πριν την έναρξη εφαρμογής του σεναρίου. Επίσης, αν και δεν είχαν πείρα από τις τάξεις του Γυμνασίου, είχαν εξοικειωθεί σε ένα βαθμό με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας, γιατί κατά την ενασχόληση με την προηγούμενη διδακτική ενότητα του μαθήματος («Τα φύλα στη λογοτεχνία») είχαν εμπλακεί σε ομαδικές δραστηριότητες. Τέλος, όλοι οι μαθητές γνώριζαν να χρησιμοποιούν το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Ms-Word) και μπορούσαν να διαχειριστούν με μεγάλη ευχέρεια τον προσωπικό τους λογαριασμό στην πλατφόρμα ψηφιακής τάξης Edmodo, καθώς ήταν εφαρμογές που είχαν ήδη χρησιμοποιήσει στις συναντήσεις με τον εκπαιδευτικό στο εργαστήριο πληροφορικής πριν την έναρξη της παρούσας εφαρμογής.

Ο εκπαιδευτικός, από την άλλη πλευρά, είχε προηγούμενη εμπειρία στη χρήση της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και στη χρήση των Νέων Τεχνολογιών στη διδακτική των φιλολογικών μαθημάτων, καθώς και ευχέρεια στη δημιουργία και διαχείριση ομάδας/μαθήματος στη διαδικτυακή πλατφόρμα Edmodo.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

¹ Τα Φύλλα εργασίας, η πορεία εφαρμογής και όλες οι αναρτήσεις των μαθητών βρίσκονται στο χώρο της ομάδας/ενότητας του Edmodo που δημιουργήθηκε για τις ανάγκες εφαρμογής του συγκεκριμένου σεναρίου.

² Στο παραπάνω κείμενο το αρσενικό γραμματικό γένος (π.χ. οι μαθητές) περιλαμβάνει και το θηλυκό για λόγους οικονομίας και αποφυγής επαναλήψεων.

Το σενάριο στηρίζεται

Ευφροσύνη Ζαχαράτου, Ο κύκλος της ζωής μέσα από την παραδοσιακή και τη μοντέρνα νεοελληνική ποίηση, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Λυκείου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εφαρμογή πραγματοποιήθηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος της εντός του πρώτου τετραμήνου και κατά ένα μικρό μέρος εντός του δεύτερου τετραμήνου της σχολικής χρονιάς 2013-2014 στο πλαίσιο του μαθήματος των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου και αφορά τη δεύτερη θεματική ενότητα «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση».

Οι μαθητές, αφού χωρίστηκαν σε ομάδες, μελέτησαν έξι θέματα που χαρακτηρίζουν τον κύκλο της ζωής: τη ζωή, τον θάνατο, τον έρωτα, το ταξίδι, τον ρόλο της τέχνης, τη νεότητα και το γήρας. Σημείο αναφοράς της μελέτης αυτής, καθώς και της διερεύνησης των χαρακτηριστικών της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης αποτέλεσαν επιλεγμένα ποιήματα. Οι μαθητές κλήθηκαν όχι μόνο να μελετήσουν και να συγκρίνουν τα συγκεκριμένα ποιήματα, αλλά και να συνθέσουν τις δικές τους ποιητικές δημιουργίες. Τέλος, τους ζητήθηκε να διερευνήσουν τον μύθο του Οδυσσέα στην παραδοσιακή και μοντέρνα ποίηση, αφού μελέτησαν το ποίημα «Πάνω σε έναν ξένο στίχο» του Γ. Σεφέρη.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί πως η εφαρμογή παρουσιάζει αρκετές διαφορές σε σχέση με το αρχικό σενάριο λόγω της μείωσης της χρονικής του διάρκειας από τις δώδεκα στις οκτώ διδακτικές ώρες.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Στο αρχικό σενάριο επισημαίνεται πως θεματικός του άξονας είναι η διερεύνηση από τους μαθητές της παράδοσης και του μοντερνισμού στη νεοελληνική ποίηση και σε δεύτερο επίπεδο η επαφή τους με λογοτεχνικά ρεύματα, όπως ο ρομαντισμός, ο παρνασσισμός, ο υπερρεαλισμός και ο μοντερνισμός. Η επαφή αυτή επιδιώχθηκε να μη μείνει στο θεωρητικό μόνο πλαίσιο, αλλά να προχωρήσει σε πρακτική εξάσκηση, καθώς οι μαθητές αναζήτησαν τα χαρακτηριστικά της παράδοσης και του μοντερνισμού με σημείο αναφοράς συγκεκριμένα ποιήματα.

Επιδίωξη, επομένως, της παρούσας εφαρμογής, σε απόλυτη σύμπτωση με το αρχικό σενάριο, υπήρξε η προσπάθεια να μελετήσουν οι μαθητές πρώτα τα χαρακτηριστικά κάποιων λογοτεχνικών ρευμάτων και στη συνέχεια μερικά επιλεγμένα ποιήματα προκειμένου να ασκηθούν στο να ανιχνεύουν και να εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά της μοντέρνας και της παραδοσιακής ποίησης. Οι δραστηριότητες που επελέγησαν είχαν ως γνώμονα αυτήν την επιδίωξη, καθώς και την αλληλεπίδραση των μαθητών εντός των ομάδων τους ή των ομάδων μεταξύ τους ώστε μέσα από την ανατροφοδότηση για τις εργασίες που αναρτήθηκαν στο Edmodo να δημιουργηθεί στους μαθητές η στάση/άποψη πως η μελέτη της λογοτεχνίας δεν είναι απαραίτητα μόνο ατομική/προσωπική υπόθεση, αλλά μπορεί να πραγματοποιηθεί και σε ομάδες.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Η στοχοθεσία που υιοθετήθηκε κατά την εφαρμογή του σεναρίου παρατίθεται στη συνέχεια και μέσω αυτής αναδεικνύονται οι γνώσεις και οι δεξιότητες που επιδιώχθηκε να αποκτήσουν οι μαθητές.

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να γνωρίσουν ότι η ποίηση αλλάζει τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη μορφή της από εποχή σε εποχή,
- να εξοικειωθούν με τις έννοιες του μοντέρνου και του παραδοσιακού σε διάφορες πτυχές της καθημερινότητάς τους,
- να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα και τη διαχρονικότητα θεμάτων, όπως η ζωή, ο θάνατος, το ταξίδι, η τέχνη, ο έρωτας, η νεότητα και το γήρας.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να γνωρίσουν παραδοσιακά και μοντέρνα ποιήματα,
- να κωδικοποιήσουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης (ελεύθερος στίχος, άλογο στοιχείο, δραματικότητα, καθημερινό λεξιλόγιο),
- να γνωρίσουν τα λογοτεχνικά κινήματα του ρομαντισμού, του παρνασσισμού, του συμβολισμού, του μοντερνισμού και του υπερρεαλισμού και να τα συσχετίσουν με την εποχή τους,
- να εντοπίζουν και να σχολιάζουν τη λειτουργία των ποιητικών και καθημερινών λέξεων,
- να διερευνήσουν τον μύθο του Οδυσσέα στα ρεύματα της παραδοσιακής και της μοντέρνας ποίησης.

Γραμματισμοί

Επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της μοντέρνας και της παραδοσιακής ποίησης και να τα εντοπίζουν σε ποιήματα,
- να πειραματίζονται με τις δυνατότητες της γλώσσας και τους συνειρμούς,

- να ακούσουν και να σχολιάσουν μελοποιημένα ποιήματα, καθώς και μαγνητοφωνημένες αναγνώσεις ποιημάτων,
- να διασκευάσουν ένα παραδοσιακό ποίημα σε μοντέρνο και το αντίθετο,
- να ασκηθούν στην παραγωγή μοντέρνων και παραδοσιακών ποιημάτων,
- να ασκηθούν στη συνεργασία με σημείο αναφοράς τη διαδικτυακή πλατφόρμα Edmodo, εντός της οποίας αναρτούσαν τις εργασίες τους και αλληλεπιδρούσαν με τους σχολιασμούς τους επί αυτών.

Διδακτικές πρακτικές

Η εφαρμογή του σεναρίου στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο στην εργασία των μαθητών σε ομάδες. Ο εκπαιδευτικός προσπάθησε περισσότερο μέσα από συζητήσεις και ελάχιστα με μετωπική διδασκαλία να αποσαφηνίσει το ζητούμενο της διδακτικής πορείας ώστε οι μαθητές σε κάθε φάση της εφαρμογής να κατανοούν τι έπρεπε να κάνουν και για ποιο λόγο. Ακόμη, προσπάθησε να εμπλέξει όλα τα μέλη των ομάδων στις δραστηριότητες, έχοντας επίγνωση πως η ομαδοσυνεργατική μέθοδος διδασκαλίας δεν αποτελεί πανάκεια και πως αν δεν εμπλέκονταν όλοι οι μαθητές, τότε η μέθοδος δε θα λειτουργούσε αποτελεσματικά. Με την επιλογή και την επιδίωξη αυτή οι μαθητές συνεργάστηκαν μεταξύ τους και σε ένα βαθμό αποφάσισαν οι ίδιοι για τον ρυθμό προόδου των εργασιών της ομάδας τους, χωρίς να καταστρατηγείται το χρονικό πλαίσιο που εξαρχής είχε καθοριστεί.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του [Νέου Προγράμματος Σπουδών](#) για το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου. Σκοπός του, βέβαια, εκτός της κάλυψης της διδακτέας ύλης υπήρξε και η εμπλοκή των μαθητών στη διδασκαλία της λογοτεχνίας με την αξιοποίηση των ΤΠΕ.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η εφαρμογή του παρόντος σεναρίου συνδέεται με το ισχύον Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου. Πιο συγκεκριμένα άπτεται την δεύτερης διδακτικής ενότητας του μαθήματος, «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση».

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αποτελούν μια σημαντική παράμετρο για την παρούσα εφαρμογή, καθώς οι μαθητές αναζήτησαν στοχευμένες πληροφορίες στο διαδίκτυο, τις οποίες και χρησιμοποίησαν για τις δραστηριότητές τους. Ακόμη, η ανάρτηση όλου του υλικού που ο εκπαιδευτικός δημιούργησε ως σημείο αναφοράς, αλλά και μεγάλο μέρος του προϊόντος της αλληλεπίδρασης των μαθητών πραγματοποιήθηκαν σε μια διαδικτυακή πλατφόρμα (Edmodo), η οποία ήταν γνώριμη στους μαθητές από προηγούμενες δραστηριότητες του μαθήματος των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας.

Ασφαλώς, προκειμένου να τηρηθούν οι αναφερόμενες στο αρχικό σενάριο προϋποθέσεις εξασφαλίστηκε η διαθεσιμότητα του εργαστηρίου πληροφορικής του σχολείου με ηλεκτρονικούς υπολογιστές με σύνδεση στο διαδίκτυο και εφοδιασμένους με όλα τα προβλεπόμενα για τις ανάγκες της εφαρμογής προγράμματα.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΛ Β΄ Γυμνασίου:

Οδυσσέας Ελύτης, Ήλιος ο Πρώτος, «Πίνοντας ήλιο κορινθιακό»

ΚΝΛ Γ΄ Γυμνασίου:

Μίλτος Σαχτούρης, «Τα δώρα»

ΚΝΛ Α΄ Λυκείου:

Κ.Π. Καβάφης, [«Ιθάκη»](#)

Λορέντζος Μαβίλης, [«Λήθη»](#)

Κωστής Παλαμάς, [«Το πανηγύρι στα σπάρτα»](#)

Κωστής Παλαμάς, *Πατρίδες*, [\[Σαν των Φαιάκων το καράβι...\]](#)

Διονύσιος Σολωμός, [«Ελεύθεροι Πολιορκημένοι»](#), Σχεδιάσμα Β', 1, Σχεδιάσμα Γ', 6.

ΚΝΑ Β' Λυκείου:

Οδυσσέας Ελύτης, *Ήλιος ο Πρώτος*, [\[Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα...\]](#)

Ανδρέας Εμπειρικός, [\[Τρία αποσπάσματα\]](#)

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [«Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων»](#)

Ναπολέον Λαπαθιώτης, [«Νυχτερινό»](#)

Γεώργιος Σεφέρης, [«Πάνω σ' έναν ξένο στίχο»](#)

ΚΝΑ Γ' Λυκείου:

Νάνος Βαλαωρίτης, [«Μικρός θρήνος»](#)

Νεοελληνική Λογοτεχνία Θεωρητικής Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου :

Οδυσσέας Ελύτης, [«Μικρή Πράσινη Θάλασσα»](#)

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός των σχολικών εγχειριδίων

Γιάννης Βαρβέρης, [«Το κερύ»](#). Στο *Ο άνθρωπος μόνος*. Αθήνα: Κέδρος: 2009.

Κική Δημουλά, [«Σύνδρομο»](#) (από τη συλλογή *Το τελευταίο σώμα μου*). Στο Κική Δημουλά, *Ποιήματα*, σ. 288-292. Αθήνα: Ίκαρος, 2005.

Κ.Π. Καβάφης, [«Ένας γέρος»](#). Στο Κ.Π. Καβάφης, *Τα ποιήματα Α' (1897-1918)*. Επιμ. Γ.Π. Σαββίδης, σ. 102. Αθήνα: Ίκαρος, 1995.

Κ.Π. Καβάφης, [«Εκόμισα εις την Τέχνη»](#). Στο Κ.Π. Καβάφης, *Τα ποιήματα Β' (1919-1933)*. Επιμ. Γ.Π. Σαββίδης, σ. 33. Αθήνα: Ίκαρος, 1995.

Κ.Π. Καβάφης, [«Θάλασσα του πρωιού»](#). Στο Κ.Π. Καβάφης, *Τα ποιήματα Α' (1897-1918)*. Επιμ. Γ.Π. Σαββίδης, σ. 56. Αθήνα: Ίκαρος, 1995.

Κ.Π. Καβάφης, [«Κεριά»](#). Στο Κ.Π. Καβάφης, *Τα ποιήματα Α' (1897-1918)*. Επιμ. Γ.Π. Σαββίδης, σ. 101. Αθήνα: Ίκαρος, 1995.

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [«Αγάπη»](#). Στο Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 9. Αθήνα: Εστία, 2001.

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [«Πρέβεζα»](#). Στο Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 141-142. Αθήνα: Εστία, 2001.

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [«Τελευταίο ταξίδι»](#). Στο Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 65. Αθήνα: Εστία, 2001.

Κ.Γ. Καρυωτάκης, [\[Τι νέοι που φτάσαμεν εδώ...\]](#). Στο Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 67. Αθήνα: Εστία, 2001.

Βιτσέντζος Κορνάρος, [Ερωτόκριτος](#), Πράξη Γ' (στ. 1353- 1444) (από την επεξεργασία του Γ.Π. Σαββίδη στην πρώτη έκδοση [1713] της Βενετίας, Ερμής 1998).

Κωστής Παλαμάς, [«Το καλοκαίρι»](#). Στο *Νεότερη Σχολική Ανθολογία*. Θ. Α. Γιαννόπουλος. Αθήνα: Χ. Τεγόπουλου-Ν. Νίκα, χ.χ.

Κωστής Παλαμάς, [«Υστερ' από τη ζωή»](#) (από τη συλλογή *Σβησμένες φωτιές*). Στο Κωστής Παλαμάς, *Άπαντα*, τ. ΙΑ, σ. 43-44'. Αθήνα: Μπίρης, χ.χ.

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό:

Μη λογοτεχνικά κείμενα

[Λεξικό λογοτεχνικών όρων](#)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α' φάση, πριν από την ανάγνωση (μία ώρα)

1^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Η εφαρμογή του σεναρίου άρχισε στις 17/12/2013 στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε έξι ομάδες και ανά ομάδα βρέθηκαν μπροστά στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Ο εκπαιδευτικός τούς είχε ήδη ενημερώσει για το περιεχόμενο της θεματικής ενότητας «Παράδοση και μοντερνισμός στη νεοελληνική

ποίηση», επομένως η εφαρμογή ξεκίνησε άμεσα. Με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα έδειξε στους μαθητές την ομάδα/ένότητα που είχε δημιουργήσει στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εφαρμογής στη διαδικτυακή πλατφόρμα Edmodo³ και στη συνέχεια έδωσε τον κωδικό τάξης στους μαθητές, καλώντας τους να κάνουν διαδοχικά εγγραφή ώστε όλοι να έχουν πρόσβαση και να μπορούν και οι ίδιοι να πραγματοποιήσουν αναρτήσεις. Η διαδικασία αυτή ήταν γνώριμη στους μαθητές, καθώς την είχαν ακολουθήσει κι άλλες φορές κατά τη διάρκεια του πρώτου τετραμήνου, επομένως δε χρειάστηκαν παρά λίγα μόνο λεπτά για να ολοκληρωθεί. Η επιλογή της συγκεκριμένης διαδικτυακής πλατφόρμας οφείλεται στην ευχρηστία της και στην προτίμηση των μαθητών προς αυτήν.

Ακολούθησαν ερωτήσεις αφόρμησης από τον εκπαιδευτικό για να ανιχνευθούν οι απόψεις των μαθητών για την έννοια του μοντέρνου και του παραδοσιακού, όπως: *Τι εννοούμε με τους όρους «μοντέρνο» και «παραδοσιακό», Οι έννοιες αυτές διαφοροποιούνται από εποχή σε εποχή; Σε ποιες πτυχές της καθημερινότητάς μας μπορούμε να παρατηρήσουμε παραδοσιακά και μοντέρνα στοιχεία;* Για να εξυπηρετηθεί ο προβληματισμός των μαθητών και για να διαπιστώσουν έμπρακτα τις εν λόγω έννοιες και σε άλλες εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας είχαν ήδη αναρτηθεί σχετικές φωτογραφίες στο Edmodo⁴.

Μετά την ολοκλήρωση της ανταλλαγής απόψεων, ζητήθηκε από τους μαθητές ως ατομική εργασία για το σπίτι να διερευνήσουν τη σημασία των όρων παρνασισμός, ρομαντισμός, συμβολισμός, υπερρεαλισμός, μοντερνισμός στο [Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων](#), να συμπληρώσουν έναν [πίνακα χαρακτηριστικών](#) των λογοτεχνικών κινημάτων και να τον αναρτήσουν στην πλατφόρμα πριν την επόμενη συνάντηση. Ο πίνακας αυτός είχε ήδη αναρτηθεί από τον εκπαιδευτικό και οι μαθητές έπρεπε να τον συμπληρώσουν, αφού μελετούσαν τα χαρακτηριστικά των εν λόγω

³ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων screenshot_edmodo_enar3i_efarmogis.

⁴ Βλ. προηγούμενη υποσημείωση.

λογοτεχνικών κινημάτων. Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν και ανάρτησαν στην πλειοψηφία τους τον πίνακα αυτό εργαζόμενοι εκτός σχολικού χρόνου· για αυτόν τον λόγο ο εκπαιδευτικός προσπάθησε να τους ενθαρρύνει διαδικτυακά για να αισθάνονται όσοι εργάζονταν ότι κάποιος παρακολουθούσε την πρόοδό τους και για να υποκινηθούν και οι υπόλοιποι να συμμετάσχουν και να χρησιμοποιήσουν την πλατφόρμα⁵. Δυστυχώς, όπως αποκαλύπτεται από όσες εργασίες παραδόθηκαν οι μαθητές κινήθηκαν στη λογική «αντιγραφής-επικόλλησης»⁶.

Β' φάση, κατά την ανάγνωση (πέντε ώρες)

2^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Στις 19/12/2013 οι μαθητές ήλθαν στο εργαστήριο πληροφορικής τους σχολείου και ανά ομάδα χρησιμοποίησαν έναν από τους διαθέσιμους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Αρχικά, ο εκπαιδευτικός άρχισε να τους ρωτά για τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των λογοτεχνικών κινημάτων του πίνακα τον οποίο οι ίδιοι είχαν αναρτήσει, για να διαπιστώσει πως δεν είχαν περιοριστεί μόνο σε αντιγραφή για τη συμπλήρωσή του, αλλά είχαν μελετήσει κιόλας το περιεχόμενό του. Οι πιο καλοί μαθητές του τμήματος, ως είθισται, επωμίστηκαν την ευθύνη να ενημερώσουν και τους υπόλοιπους για τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των συγκεκριμένων κινημάτων.

Στη συνέχεια, αφού κάθε ομάδα εισήλθε στην πλατφόρμα με τον λογαριασμό ενός εκ των μελών της, ξεκίνησε η μελέτη του κοινού [Φύλλου εργασίας της δεύτερης διδακτικής ώρας](#), το οποίο περιελάμβανε ποιήματα με ένα κοινό σύμβολο, το κερί. Οι μαθητές κλήθηκαν να συγκρίνουν την εξέλιξη του συμβόλου αυτού από την παραδοσιακή στη μοντέρνα ποίηση, καθώς και να προσπαθήσουν να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά τους συμπληρώνοντας πίνακα που εμπεριέχεται στο συγκεκριμένο Φύλλο εργασίας. Διατύπωσαν αρχικά πολλές απορίες για τον τρόπο συμπλήρωσης

⁵ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το αρχείο με τον τίτλο: screenshot_meta3u_1hs_kai_2hs_wras.

⁶ Βλ. ενδεικτικές απαντήσεις στον Φάκελο Τεκμηρίων στα εργασια_1hs_wras_1 και εργασια_1hs_wras_2.

του πίνακα και στη συνέχεια, όταν συνειδητοποιήσαν τον όγκο μελέτης του Φύλλου εργασίας, διαμαρτυρίες. Επειδή δεν πρόλαβαν να ολοκληρώσουν τις δραστηριότητες εντός της διδακτικής ώρας, ζήτησαν να συνεχίσουν στο σπίτι αφιερώνοντας περισσότερο χρόνο. Οι ελάχιστες αναρτήσεις που έγιναν καταδεικνύουν πως οι συγκεκριμένες δραστηριότητες δυσκόλεψαν τους μαθητές, όπως και οι ίδιοι ανέφεραν ξανά κατά την τρίτη συνάντηση στις αρχές της επόμενης χρονιάς. Η περίοδος των διακοπών υπήρξε, βέβαια, μια βολική συγκυρία/δικαιολογία για τη μη πραγματοποίηση των εργασιών από τους περισσότερους⁷.

3^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Η επόμενη συνάντηση πραγματοποιήθηκε στις 9/1/2014 στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου. Ο εκπαιδευτικός ενημέρωσε τους μαθητές ότι είχε αναρτήσει στην πλατφόρμα ένα νέο Φύλλο εργασίας, διαφορετικό για κάθε ομάδα (Φύλλο εργασίας [1^{ης}](#), [2^{ης}](#), [3^{ης}](#), [4^{ης}](#), [5^{ης}](#), [6^{ης}](#) ομάδας), το οποίο περιείχε δραστηριότητες από την τρίτη έως την έκτη ώρα της εφαρμογής. Οι ομάδες άρχισαν τη μελέτη των ποιημάτων, τα οποία άντλησαν από το διαδίκτυο χρησιμοποιώντας τους υπερσυνδέσμους των Φύλλων εργασίας.

Σε γενικές γραμμές οι μαθητές εργάστηκαν με ομαδικό πνεύμα και κατάφεραν να ολοκληρώσουν την εργασία τους εντός της διδακτικής ώρας⁸. Ωστόσο, υπήρξε και μία ομάδα που εξέφρασε παράπονα για τα «δυσνόητα» ποιήματα που της έτυχαν με αποτέλεσμα ο εκπαιδευτικός να την προσεγγίσει και να συζητήσει με τα μέλη της για το περιεχόμενό τους και τον τρόπο προσέγγισης της συγκεκριμένης δραστηριότητας. Τελικά, η ομάδα έδειξε να αντιλαμβάνεται το ζητούμενο, ύστερα από επιθυμία της πήρε παράταση για την ανάρτηση της συγκεκριμένης εργασίας, ποτέ, όμως, δεν την ανάρτησε παρά τις υπενθυμίσεις από τον εκπαιδευτικό.

⁷ Βλ. ενδεικτικές απαντήσεις ό.π. στο [ergasia_2hs_wras](#).

⁸ Βλ. ενδεικτικές απαντήσεις ό.π. στο αρχείο: [ergasia_3hs_wras_Omada_5](#).

4^η ώρα (αίθουσα διδασκαλίας)

Στις 14/1/2014 οι μαθητές ήλθαν στην αίθουσα διδασκαλίας του τμήματος και συνέχισαν με τις εργασίες της συγκεκριμένης διδακτικής ώρας. Παρά το γεγονός ότι κάποιοι είχαν φέρει μαζί τους φορητούς ηλεκτρονικούς υπολογιστές και κάποιοι άλλοι είχαν την εφαρμογή Edmodo στο «έξυπνο κινητό» (smart phone) τους, η τεχνολογία δε βοήθησε να πραγματοποιηθούν οι δραστηριότητες, καθώς το η ασύρματη σύνδεση του ορόφου ήταν μεν εντός λειτουργίας, αλλά χωρίς πρόσβαση στο διαδίκτυο. Ο εκπαιδευτικός είχε προνοήσει να φωτοτυπήσει τα ποιήματα για κάθε ομάδα και κάνοντας κύκλο γύρω από ένα θρανίο η κάθε ομάδα εργάστηκε πάνω στη δραστηριότητα της ώρας αυτής.

Ένα άλλο πρόβλημα κατά τη συνάντηση αυτή ήταν οι πολλές απουσίες μαθητών με αποτέλεσμα μία εκ των ομάδων να βρίσκεται με ένα μόνο μέλος. Για να μην προχωρήσουν οι εργασίες χωρίς κάποιοι να λάβουν μέρος σε αυτές, ο εκπαιδευτικός πρότεινε στους παρόντες μαθητές να κρατήσουν σημειώσεις για τη δραστηριότητα και στη συνέχεια να έλθουν σε επαφή με τα απόντα μέλη της ομάδας τους, να συνεργαστούν και να αναρτήσουν την εργασία στην πλατφόρμα μέχρι την επόμενη συνάντηση, όπως και έγινε⁹.

5^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Κατά την επόμενη συνάντηση στις 21/1/2014 στο εργαστήριο πληροφορικής, οι μαθητές κλήθηκαν να κρατήσουν σημειώσεις για την ατομική δραστηριότητα της ώρας και αφού την ολοκλήρωναν στο σπίτι να την αναρτήσουν στην πλατφόρμα του μαθήματος. Επειδή η δραστηριότητα είχε ως θέμα την κατάταξη των ποιημάτων που είχαν ήδη μελετήσει από το πιο παραδοσιακό στο πιο μοντέρνο, καθώς και τον εντοπισμό ποιητικών και καθημερινών λέξεων, ο εκπαιδευτικός επέλεξε να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους οι μαθητές εντός της ομάδας και μεταξύ των ομάδων ανταλλάσσοντας απόψεις περί της κατάταξης, να διαφωνήσουν και να τεκμηριώσουν

⁹ Βλ. ενδεικτικές απαντήσεις στα *ergasia_4hs_wras_Omada_1* και *ergasia_4hs_wras_Omada_6*.

τις όποιες απόψεις τους και στη συνέχεια να ολοκληρώσουν την εργασία σε ατομικό επίπεδο.

Η επιλογή αυτή φάνηκε να λειτουργεί, καθώς οι διαφωνίες οδήγησαν τους πιο συστηματικούς μαθητές να ανατρέξουν σε σημειώσεις προηγούμενων διδακτικών ωρών προκειμένου να ισχυροποιήσουν την άποψή τους για την κατάταξη που επέλεξαν¹⁰.

6^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Στις 23/1/2014 πραγματοποιήθηκε μια ακόμη συνάντηση με τους μαθητές στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου. Σύμφωνα με το Φύλλο εργασίας κατά τη διδακτική αυτή ώρα οι μαθητές έπρεπε να επιλέξουν μία από τις έξι προτεινόμενες δραστηριότητες. Οι περισσότερες ομάδες επέλεξαν να συνθέσουν ένα ποίημα. Μια μόνο ομάδα επέλεξε να σχολιάσει μελοποιημένο ποίημα και μία μόνο ομάδα επέλεξε να οπτικοποιήσει ένα άλλο¹¹.

Γ' φάση, μετά την ανάγνωση (δύο διδακτικές ώρες)

7^η ώρα (αίθουσα διδασκαλίας)

Η επόμενη συνάντηση πραγματοποιήθηκε στις 28/1/2014 στην αίθουσα διδασκαλίας. Ο εκπαιδευτικός ενημέρωσε τους μαθητές πως είχε αναρτήσει ένα ακόμη [Φύλλο εργασίας για την έβδομη και όγδοη ώρα](#) στην πλατφόρμα του μαθήματος. Το Φύλλο αυτό, κοινό για όλες τις ομάδες, περιελάμβανε μια ατομική εργασία για την έβδομη και μια ομαδική εργασία για την όγδοη ώρα. Ο εκπαιδευτικός μοίρασε φωτοτυπίες με τα ποιήματα του Καβάφη και του Σεφέρη και προέτρεψε τους μαθητές να μη χρησιμοποιήσουν του φορητούς ηλεκτρονικούς υπολογιστές, αλλά να γράψουν το ποίημά τους με τον τίτλο «Η δική μου Ιθάκη» με το χέρι.

¹⁰ Βλ. ενδεικτικές απαντήσεις στα [ergasia_5hs_wras_1](#), [ergasia_5hs_wras_2](#), [ergasia_5hs_wras_3](#) και [ergasia_5hs_wras_4](#).

¹¹ Βλ. ενδεικτικές απαντήσεις στα [ergasia_6hs_wras_Omada_1](#), [ergasia_6hs_wras_Omada_2](#), [ergasia_6hs_wras_Omada_3](#), [ergasia_6hs_wras_Omada_4](#), [ergasia_6hs_wras_Omada_5](#), [ergasia_6hs_wras_Omada_6](#).

Η επιλογή αυτή έγινε, γιατί ο εκπαιδευτικός σκόπευε στη συνέχεια να ζητήσει από τους μαθητές να συγκρίνουν και να σχολιάσουν την εμπειρία της γραφής/σύνθεσης ενός ποιήματος στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, την οποία βίωσαν κάποιες ομάδες κατά την προηγούμενη διδακτική ώρα με την εμπειρία της γραφής/σύνθεσης ενός ποιήματος στο χαρτί. Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν και συνέθεσαν τα δικά τους ποιήματα¹². Βέβαια, στη συζήτηση που έγινε λίγο πριν το τέλος της διδακτικής ώρας οι μαθητές δε συμφώνησαν για το ποια εμπειρία (σύνθεση ποιήματος σε ηλεκτρονικό υπολογιστή ή στο χαρτί) τους συγκλόνισε/συγκίνησε περισσότερο. Κάποιοι ισχυρίστηκαν πως η εμπειρία της γραφής στο χέρι είναι μοναδική, οι περισσότεροι όμως ενστερνίστηκαν την άποψη πως με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή τα πράγματα είναι πολύ ευκολότερα για τον «ποιητή», καθώς δεν έχει άγχος για το αν τα γράμματά του είναι ευανάγνωστα ή αν θα κάνει ορθογραφικά λάθη.

8^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Στις 4/2/2014 πραγματοποιήθηκε η τελευταία συνάντηση με τους μαθητές στο πλαίσιο της παρούσας εφαρμογής στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου. Οι μαθητές, σε έναν υπολογιστή ανά ομάδα, ξεκίνησαν την έρευνα σχετικά με τη χρήση του μύθου του Οδυσσέα στην παραδοσιακή και τη μοντέρνα ποίηση σύμφωνα με τη δραστηριότητα της όγδοης διδακτικής ώρας. Διατυπώθηκαν κάποιες απορίες για το τι ακριβώς έπρεπε να κάνουν και ποια έκταση έπρεπε να έχει η εργασία και γενικά έγινε φανερό η δυσκολία που αντιμετώπισαν, καθώς η συγκεκριμένη εργασία ήταν απαιτητική και χρειαζόταν να ερευνήσουν και να συνθέσουν τα ευρήματά τους σε κείμενο και όχι απλώς να καταθέσουν την εκτίμηση/άποψή τους. Κάποιες ομάδες

¹² Βλ. ενδεικτικές απαντήσεις στο αρχείο *ergasia_7hs_wras*.

ανταποκρίθηκαν και ανάρτησαν τις εργασίες τους¹³, προσεγγίζοντας ωστόσο κυρίως επιφανειακά το ζητούμενο της δραστηριότητας.

Η διδακτική ώρα τελείωσε με συζήτηση για την εμπειρία της συμμετοχής στη συγκεκριμένη εφαρμογή. Οι μαθητές υποστήριξαν πως η όλη διαδικασία είχε ενδιαφέρον, καθώς και ότι, παρά το γεγονός ότι δεν είχαν εμπλακεί στο παρελθόν σε προσέγγιση του μαθήματος της Λογοτεχνίας χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τους έδειξε ότι μπορούν να ασχοληθούν με τη λογοτεχνία και με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που ήξεραν. Τέλος, κάποιοι μαθητές, αυτοί που εργάστηκαν λιγότερο στις ομάδες εκμεταλλευόμενοι την εργασία των άλλων μελών, πρότειναν να επαναληφθεί η διαδικασία στα επόμενα μαθήματα και στο εξής να πραγματοποιείται το μάθημα περισσότερες φορές στο εργαστήριο πληροφορικής και λιγότερες στην αίθουσα διδασκαλίας.

¹³ Βλ. ενδεικτικές απαντήσεις στον φάκελο τεκμηρίων στα [ergasia_8hs_wras_Omada_1](#) και [ergasia_8hs_wras_Omada_4](#).

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2ης ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΩΡΑΣ

Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΣΤΗ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΠΟΙΗΣΗ

ΚΟΙΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

α) Να διαβάσετε τα ακόλουθα ποιήματα και να συγκρίνετε την εξέλιξη του συμβόλου του κεριού από την παραδοσιακή στη μοντέρνα ποίηση.

β) Να παρατηρήσετε τα βασικά χαρακτηριστικά των ακόλουθων ποιημάτων και να προσπαθήσετε να διακρίνετε τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής από τη μοντέρνα ποίηση συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα:

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

	ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ	ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΠΟΙΗΣΗ
Στίχος		
Στροφή		
Μέτρο		
Ομοιοκαταληξία		
Τίτλος		
Νοηματική αλληλουχία		
Θέματα/Μοτίβα		
Λυρισμός		
Δραματικότητα		
Στίξη		
Λεξιλόγιο		
Σύνταξη		

Κωστής Παλαμάς,

Ύστερ' από τη ζωή

Σαν πεθάνω, σαν το κεριά θα σβήσω,
Θα πάω με τα στοιχεία, μηδέν, αχνός;
Σαν πεθάνω, σαν το κεριά θα σβήσω;
Κανέννας ουρανός,
κανέννας ουρανός δε θα με πάρει;
Άδης κανείς δε θα με καταπιεί;
Κανέννας ουρανός δε θα με πάρει;
Του πόνου μου η πηγή
θα χαθεί; Δε θα γίνει γαλαξίας;
Δε θα σύρει των άστρων το χορό;
Θα χαθεί; Δε θα γίνει γαλαξίας;
Ολάσπρο ή πορφυρό
το άστρο της ανυπόταχτης αγάπης
τη βαθιά μου ανυπόταχτη ψυχή,
Το άστρο της ανυπόταχτης αγάπης
πώς! δε θα τη δεχτεί; [...]

Κ.Π. Καβάφης,

Κεριά

Του μέλλοντος οι μέρες στέκοντ' εμπροστά μας
σα μια σειρά κεράκια αναμμένα —
χρυσά, ζεστά, και ζωηρά κεράκια.

Οι περασμένες μέρες πίσω μένουν,
μια θλιβερή γραμμή κεριών σβησμένων·
τα πιο κοντά βγάζουν καπνόν ακόμη,
κρύα κεριά, λιωμένα, και κυρτά.

Δεν θέλω να τα βλέπω· με λυπεί η μορφή των,
και με λυπεί το πρώτο φως των να θυμούμαι.
Εμπρός κοιτάζω τ' αναμμένα μου κεριά.

Δεν θέλω να γυρίσω να μη δω και φρίζω
τί γρήγορα που η σκοτεινή γραμμή μακραίνει,
τί γρήγορα που τα σβηστά κεριά πληθαίνουν.

Ναπολέον Λαπαθιώτης

Νυχτερινό

Μονάχη η φλόγα του κεριού μου,
κι απέναντί μου στο τραπέζι
θαρρείς το τέλος της προσμένει·
λίγες στιγμές έχει να ζήσει
και μες στη νύχτα τρεμοπαίζει,
σα μια ψυχούλα φοβισμένη...

Απόξω έν' άγρυπνο φεγγάρι
με κόπο χάνεται στα χάη
μιας ατελεύτητης ερήμου...
Σα να μη θέλει να πεθάνει,
μ' αναλαμπές ψυχομαχάει
το ετοιμοθάνατο κεριό μου...

Και το βαρύθυμο φεγγάρι,
που χρόνια τώρα έχει σωπάσει,
και το κεριό μου που πεθαίνει,
και, μέσα, η σκοτεινή ψυχή μου,
χωρίς αιτία κι οι τρεις στην πλάση
είμαστε τόσο λυπημένοι...

Κική Δημουλά,

Σύνδρομο

Κοιτάζοντας τον πίνακα του Πικάσο «Το Όνειρο»

Έχω κρεμάσει αυτόν τον πίνακα σαν δόλωμα
στη συμπαγή επιπεδότητά μου
μήπως τσιμπήσει τανυσμός γκρεμιστής,
τον έχω σαν φουρνέλο
μη και την ανατίναζε συθέμελα
τη συμπαγή επιπεδότητά μου.

Καθιστό κοιμάται το κορίτσι.

Καθιστός

απαγκιάζεις καλύτερα στο σώμα σου,
είσαι πιο έτοιμος να γίνεις δικός σου:
να ονειρευτείς.

Του υπερβατικού η ανατομία

επέτρεψε στο σώμα
αυθαιρεσίες σάρκινες.

Κοιμάται το κορίτσι

ενώ πίσω από το χαλαρό φουστάνι της
ο ένας μαστός ανατέλλει
για να θηλάσει η λαίμαργη αφαίρεση. [...]

Καιρό έχω να μιλήσω για όνειρα

καιρό δεν έχω
όνειρα δεν έχω,
συμμετρική ανέχεια.

Οι ώμοι μου

συμμετρικά πεσμένοι και οι δυο.

Κι ότι αντέχω τέτοια ανέχεια

λέω μην είναι όνειρο.

Μην είναι όνειρο

πως όνειρα δεν έχω.

Όνειρο να 'ναι

κι ας με γυμνώνει από όνειρα. [...]

Και τι σημαίνει όνειρο;

Τι δηλαδή δεν έχω;

Θα 'ναι αυτό

που θέλει να 'χει μέσα του ο πηλός

για να μη σπάζει,

θα 'ναι οι τουλπανένιοι επιβάτες

στις τουλπανένιες άμαξες.

Όνειρο σημαίνει

φτερούγα ύπνου από κερί

που ήλιο ερωτεύεται και λιώνει,

φύλλα που θαυμαστά ισορροπούν

σαν να πατάνε σε κλαδιά

ενώ το βλέπεις καθαρά

πώς δεν υπάρχει δένδρο,

ν' ακούς να τραγουδάνε χίλια ναι

απ' το λαρύγγι του όχι.

Όνειρο σημαίνει

να μην υπάρχουν σύνορα

κι οι βλοσυροί καχύποπτοι φρουροί τους.

Ελεύθερα να μπαίνεις σ' άνθρωπο

κι ούτε *τίς εἶ*, ούτε *τίς οἶδε*.

Δεν ήρθε κι ένα απόγευμα

που να μη γίνει βράδυ.

Και όνειρο σημαίνει

να έρθει και ένα απόγευμα

που να μη γίνει βράδυ,

να έρθει κι ένα όνειρο

που να μην γίνει άνθρωπος,

να έρθει κι ένας άνθρωπος

που να μη γίνει όνειρο,

τίς οἶδε, τίς εἶ.

Ξανοίχτηκα πολύ σε ορισμούς

κι είν' επικίνδυνο να κλαις χωρίς πυξίδα.

Φύλαγέ μου, Θέ μου, τουλάχιστον

όσα έχουν πεθάνει.

Γιάννης Βαββέρης,

Ένα κερύ

Αυτό το κερύ που άναψα
περαστικός από τον ούκο Σου
δεν είναι η προσευχή μου
για να Σε φτάσει εκεί ψηλά
δεν είναι οι παρακλήσεις μου
ούτε βεβαίως καμιά ελπίδα
που εναπέθεσα σε Σένα.
Η καθαρότητα της ύλης του
δε συμβολίζει το ακηλίδωτο
της πρόθεσής μου
και η μαλακή υφή του
καθόλου δεν υπόσχεται
την εύπλαστη μεταστροφή μου
στη μετάνοια
όπως οι αλληγορίες εγγράματων πιστών Σου
ξέρουν να τυλίγουν.
Μπορεί να μοιάζει μ' όλα τ' άλλα
όμως αυτό
ανάφτηκε για να Σου πει
πως ευτυχώς
στέκομαι εδώ αβοήθητος
και πως ακόμα
όσο μπορώ θα λάμπω.

Φύλλο εργασίας 1ης ομάδας

(3^η έως 6^η ώρα)

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Η ζωή

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ**, «Το πανηγύρι στα σπάρτα»
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1919,6403/>
- **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ**, *Ελεύθεροι Πολιορκημένοι*
Σχεδίασμα Β΄, 1/Σχεδίασμα Γ΄, 6
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1916,6363/>
- **ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ**, *Ήλιος ο πρώτος [Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα...]*
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ Γυμνασίου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3563,14893/>

3^η ώρα

☞ Ομαδική εργασία: Μελετάμε τα παραπάνω ποιήματα και συμπληρώνουμε για το καθένα από ένα «Δελτίο Ανάγνωσης Ποιήματος» (αναρτημένο στο Edmodo).

4^η ώρα

☞ Ομαδική εργασία: Συγκρίνουμε το κοινό θέμα των ποιημάτων (ζωή, θάνατος, έρωτας, τέχνη, ταξίδι, νεότητα-γήρας) και εντοπίζουμε τις διαφορές.

5^η ώρα

✍ Ατομική εργασία: Λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα της μοντέρνας ποίησης που την διαφοροποιούν από την παραδοσιακή είναι: α. το «σπάσιμο» της παραδοσιακής στιχουργικής και β. η εκφραστική τόλμη, κατατάσσουμε τα ποιήματα σε μια σειρά από το πιο παραδοσιακό ως το πιο μοντέρνο, εντοπίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά τους. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

✍ Ατομική εργασία: Εντοπίζουμε τρεις «ποιητικές» και δύο «καθημερινές» λέξεις στα παραπάνω ποιήματα, να τις τοποθετούμε στον ακόλουθο πίνακα. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

Ποιητικές λέξεις	Καθημερινές λέξεις

6^η ώρα

✍ Ομαδική εργασία: Επιλέγουμε μία από τις παρακάτω εργασίες:

- 1) Να διασκευάσουμε το παραδοσιακό ποίημα σε μοντέρνο ή το αντίθετο.
- 2) Να συνθέσουμε ένα παραδοσιακό και ένα μοντέρνο ποίημα.
- 3) Να γράψουμε ένα υπερρεαλιστικό ποίημα λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα του υπερρεαλισμού είναι: α) το σπάσιμο της παραδοσιακής αισθητικής του στίχου, β) η απόλυτη ελευθερία στο λεξιλόγιο και οι απρόσμενοι συνδυασμοί λέξεων, γ) οι εντυπωσιακές εικόνες και δ) στοιχεία, όπως το όνειρο, ο έρωτας, το χιούμορ, το παράλογο.
- 4) Να βρούμε μελοποιημένα ποιήματα των ποιητών που έχουμε στο φύλλο εργασίας μας και να σχολιάσουμε τη μελοποίησή τους.

- 5) Να ακούσουμε και να σχολιάσουμε μαγνητοφωνημένες αναγνώσεις ποιημάτων των ποιητών που αναγράφονται στο φύλλο εργασίας μας ή να πειραματιστούμε εμείς οι ίδιοι με διαφορετικές αναγνώσεις των ποιημάτων.
- 6) Να οπτικοποιήσουμε ένα από τα ποιήματα που διαβάσαμε με ανάλογες εικόνες και μουσική (για παράδειγμα με το πρόγραμμα Windows Movie Maker).

Φύλλο εργασίας 2ης ομάδας

(3^η έως 6^η ώρα)

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Ο θάνατος

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΜΑΒΙΛΗΣ, «Λήθη»**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1916,6370/>
- **Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ, «Πρέβεζα»**
Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 141-142. Αθήνα: Εστία, 2001.
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=1113&hi=208801&cnd_id=6
- **ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ, «Μικρός θρήνος»**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Γ΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C131/595/3928,17232/>

3^η ώρα

☞ Ομαδική εργασία: Μελετάμε τα παραπάνω ποιήματα και συμπληρώνουμε για το καθένα από ένα «Δελτίο Ανάγνωσης Ποιήματος» (αναρτημένο στο Edmodo).

4^η ώρα

☞ Ομαδική εργασία: Συγκρίνουμε το κοινό θέμα των ποιημάτων (ζωή, θάνατος, έρωτας, τέχνη, ταξίδι, νεότητα-γήρας) και εντοπίζουμε τις διαφορές.

5^η ώρα

✍ Ατομική εργασία: Λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα της μοντέρνας ποίησης που την διαφοροποιούν από την παραδοσιακή είναι: α. το «σπάσιμο» της παραδοσιακής στιχουργικής και β. η εκφραστική τόλμη, κατατάσσουμε τα ποιήματα σε μια σειρά από το πιο παραδοσιακό ως το πιο μοντέρνο, εντοπίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά τους. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

✍ Ατομική εργασία: Εντοπίζουμε τρεις «ποιητικές» και δύο «καθημερινές» λέξεις στα παραπάνω ποιήματα, να τις τοποθετούμε στον ακόλουθο πίνακα. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

Ποιητικές λέξεις	Καθημερινές λέξεις

6^η ώρα

✍ Ομαδική εργασία: Επιλέγουμε μία από τις παρακάτω εργασίες:

- 1) Να διασκευάσουμε το παραδοσιακό ποίημα σε μοντέρνο ή το αντίθετο.
- 2) Να συνθέσουμε ένα παραδοσιακό και ένα μοντέρνο ποίημα.
- 3) Να γράψουμε ένα υπερρεαλιστικό ποίημα λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα του υπερρεαλισμού είναι: α) το σπάσιμο της παραδοσιακής αισθητικής του στίχου, β) η απόλυτη ελευθερία στο λεξιλόγιο και οι απρόσμενοι συνδυασμοί λέξεων, γ) οι εντυπωσιακές εικόνες και δ) στοιχεία, όπως το όνειρο, ο έρωτας, το χιούμορ, το παράλογο.
- 4) Να βρούμε μελοποιημένα ποιήματα των ποιητών που έχουμε στο φύλλο εργασίας μας και να σχολιάσουμε τη μελοποίησή τους.

- 5) Να ακούσουμε και να σχολιάσουμε μαγνητοφωνημένες αναγνώσεις ποιημάτων των ποιητών που αναγράφονται στο φύλλο εργασίας μας ή να πειραματιστούμε εμείς οι ίδιοι με διαφορετικές αναγνώσεις των ποιημάτων.
- 6) Να οπτικοποιήσουμε ένα από τα ποιήματα που διαβάσαμε με ανάλογες εικόνες και μουσική (για παράδειγμα με το πρόγραμμα Windows Movie Maker).

Φύλλο εργασίας 3ης ομάδας

(3^η έως 6^η ώρα)

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Ο έρωτας

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ, *Ερωτόκριτος*, Πράξη Γ΄** (στ. 1353-1444)
http://www.snhell.gr/anthology/content.asp?id=437&author_id=20
- **Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, «Αγάπη»**
Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 9. Αθήνα: Εστία, 2001.
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=987&hi=197327&cnd_id=6
- **ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ, «Μικρή Πράσινη Θάλασσα»**
(*Νεοελληνική Λογοτεχνία*, Γ΄ Λυκείου- Θεωρητική Κατεύθυνση)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C132/638/4102,18797/>

3^η ώρα

✍ Ομαδική εργασία: Μελετάμε τα παραπάνω ποιήματα και συμπληρώνουμε για το καθένα από ένα «Δελτίο Ανάγνωσης Ποιήματος» (αναρτημένο στο Edmodo).

4^η ώρα

✍ Ομαδική εργασία: Συγκρίνουμε το κοινό θέμα των ποιημάτων (ζωή, θάνατος, έρωτας, τέχνη, ταξίδι, νεότητα-γήρας) και εντοπίζουμε τις διαφορές.

5^η ώρα

✍ Ατομική εργασία: Λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα της μοντέρνας ποίησης που την διαφοροποιούν από την παραδοσιακή είναι: α. το «σπάσιμο» της παραδοσιακής στιχουργικής και β. η εκφραστική τόλμη, κατατάσσουμε τα ποιήματα σε μια σειρά από το πιο παραδοσιακό ως το πιο μοντέρνο, εντοπίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά τους. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

✍ Ατομική εργασία: Εντοπίζουμε τρεις «ποιητικές» και δύο «καθημερινές» λέξεις στα παραπάνω ποιήματα, να τις τοποθετούμε στον ακόλουθο πίνακα. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

Ποιητικές λέξεις	Καθημερινές λέξεις

6^η ώρα

✍ Ομαδική εργασία: Επιλέγουμε μία από τις παρακάτω εργασίες:

- 1) Να διασκευάσουμε το παραδοσιακό ποίημα σε μοντέρνο ή το αντίθετο.
- 2) Να συνθέσουμε ένα παραδοσιακό και ένα μοντέρνο ποίημα.
- 3) Να γράψουμε ένα υπερρεαλιστικό ποίημα λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα του υπερρεαλισμού είναι: α) το σπάσιμο της παραδοσιακής αισθητικής του στίχου, β) η απόλυτη ελευθερία στο λεξιλόγιο και οι απρόσμενοι συνδυασμοί λέξεων, γ) οι εντυπωσιακές εικόνες και δ) στοιχεία, όπως το όνειρο, ο έρωτας, το χιούμορ, το παράλογο.
- 4) Να βρούμε μελοποιημένα ποιήματα των ποιητών που έχουμε στο φύλλο εργασίας μας και να σχολιάσουμε τη μελοποίησή τους.

- 5) Να ακούσουμε και να σχολιάσουμε μαγνητοφωνημένες αναγνώσεις ποιημάτων των ποιητών που αναγράφονται στο φύλλο εργασίας μας ή να πειραματιστούμε εμείς οι ίδιοι με διαφορετικές αναγνώσεις των ποιημάτων.
- 6) Να οπτικοποιήσουμε ένα από τα ποιήματα που διαβάσαμε με ανάλογες εικόνες και μουσική (για παράδειγμα με το πρόγραμμα Windows Movie Maker).

Φύλλο εργασίας 4ης ομάδας

(3^η έως 6^η ώρα)

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Η τέχνη

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ, «Εκόμισα εις την Τέχνη»**
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=750&hi=160099&cnd_id=9
- **Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, «Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων»**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3562,14853/>
- **ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ, «Τρία αποσπάσματα»**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3563,14872/>
- **ΜΙΑΤΟΣ ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ, «Τα δώρα»**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Γ΄ Γυμνασίου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C113/351/2369,9039/>

3^η ώρα

☞ Ομαδική εργασία: Μελετάμε τα παραπάνω ποιήματα και συμπληρώνουμε για το καθένα από ένα «Δελτίο Ανάγνωσης Ποιήματος» (αναρτημένο στο Edmodo).

4^η ώρα

☞ Ομαδική εργασία: Συγκρίνουμε το κοινό θέμα των ποιημάτων (ζωή, θάνατος, έρωτας, τέχνη, ταξίδι, νεότητα-γήρας) και εντοπίζουμε τις διαφορές.

5^η ώρα

✍ Ατομική εργασία: Λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα της μοντέρνας ποίησης που την διαφοροποιούν από την παραδοσιακή είναι: α. το «σπάσιμο» της παραδοσιακής στιχουργικής και β. η εκφραστική τόλμη, κατατάσσουμε τα ποιήματα σε μια σειρά από το πιο παραδοσιακό ως το πιο μοντέρνο, εντοπίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά τους. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

✍ Ατομική εργασία: Εντοπίζουμε τρεις «ποιητικές» και δύο «καθημερινές» λέξεις στα παραπάνω ποιήματα, να τις τοποθετούμε στον ακόλουθο πίνακα. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

Ποιητικές λέξεις	Καθημερινές λέξεις

6^η ώρα

✍ Ομαδική εργασία: Επιλέγουμε μία από τις παρακάτω εργασίες:

- 1) Να διασκευάσουμε το παραδοσιακό ποίημα σε μοντέρνο ή το αντίθετο.
- 2) Να συνθέσουμε ένα παραδοσιακό και ένα μοντέρνο ποίημα.
- 3) Να γράψουμε ένα υπερρεαλιστικό ποίημα λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα του υπερρεαλισμού είναι: α) το σπάσιμο της παραδοσιακής αισθητικής του στίχου, β) η απόλυτη ελευθερία στο λεξιλόγιο και οι απρόσμενοι συνδυασμοί λέξεων, γ) οι εντυπωσιακές εικόνες και δ) στοιχεία, όπως το όνειρο, ο έρωτας, το χιούμορ, το παράλογο.
- 4) Να βρούμε μελοποιημένα ποιήματα των ποιητών που έχουμε στο φύλλο εργασίας μας και να σχολιάσουμε τη μελοποίησή τους.

- 5) Να ακούσουμε και να σχολιάσουμε μαγνητοφωνημένες αναγνώσεις ποιημάτων των ποιητών που αναγράφονται στο φύλλο εργασίας μας ή να πειραματιστούμε εμείς οι ίδιοι με διαφορετικές αναγνώσεις των ποιημάτων.
- 6) Να οπτικοποιήσουμε ένα από τα ποιήματα που διαβάσαμε με ανάλογες εικόνες και μουσική (για παράδειγμα με το πρόγραμμα Windows Movie Maker).

Φύλλο εργασίας 5ης ομάδας

(3^η έως 6^η ώρα)

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Το ταξίδι

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ, Πατρίδες, [Σαν των Φαιάκων το καράβι...]**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ Λυκείου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1919,6406/>
- **Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ, «Θάλασσα του πρωιού»**
• http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=695&hi=154785&cnd_id=9
- **Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, «Τελευταίο ταξίδι»**
Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 65. Αθήνα: Εστία, 2001.
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=1036&hi=202620&cnd_id=6
- **ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ, Ήλιος ο πρώτος, «Πίνοντας ήλιο κορινθιακό»**
(Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ Γυμνασίου)
<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL105/229/1683,5365/>

3^η ώρα

✍ Ομαδική εργασία: Μελετάμε τα παραπάνω ποιήματα και συμπληρώνουμε για το καθένα από ένα «Δελτίο Ανάγνωσης Ποιήματος» (αναρτημένο στο Edmodo).

4^η ώρα

✍ Ομαδική εργασία: Συγκρίνουμε το κοινό θέμα των ποιημάτων (ζωή, θάνατος, έρωτας, τέχνη, ταξίδι, νεότητα-γήρας) και εντοπίζουμε τις διαφορές.

5^η ώρα

✍ Ατομική εργασία: Λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα της μοντέρνας ποίησης που την διαφοροποιούν από την παραδοσιακή είναι: α. το «σπάσιμο» της παραδοσιακής στιχουργικής και β. η εκφραστική τόλμη, κατατάσσουμε τα ποιήματα σε μια σειρά από το πιο παραδοσιακό ως το πιο μοντέρνο, εντοπίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά τους. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

✍ Ατομική εργασία: Εντοπίζουμε τρεις «ποιητικές» και δύο «καθημερινές» λέξεις στα παραπάνω ποιήματα, να τις τοποθετούμε στον ακόλουθο πίνακα. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

Ποιητικές λέξεις	Καθημερινές λέξεις

6^η ώρα

✍ Ομαδική εργασία: Επιλέγουμε μία από τις παρακάτω εργασίες:

- 1) Να διασκευάσουμε το παραδοσιακό ποίημα σε μοντέρνο ή το αντίθετο.
- 2) Να συνθέσουμε ένα παραδοσιακό και ένα μοντέρνο ποίημα.
- 3) Να γράψουμε ένα υπερρεαλιστικό ποίημα λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα του υπερρεαλισμού είναι: α) το σπάσιμο της παραδοσιακής αισθητικής του στίχου, β) η απόλυτη ελευθερία στο λεξιλόγιο και οι απρόσμενοι συνδυασμοί λέξεων, γ) οι

εντυπωσιακές εικόνες και δ) στοιχεία, όπως το όνειρο, ο έρωτας, το χιούμορ, το παράλογο.

4) Να βρούμε μελοποιημένα ποιήματα των ποιητών που έχουμε στο φύλλο εργασίας μας και να σχολιάσουμε τη μελοποίησή τους.

5) Να ακούσουμε και να σχολιάσουμε μαγνητοφωνημένες αναγνώσεις ποιημάτων των ποιητών που αναγράφονται στο φύλλο εργασίας μας ή να πειραματιστούμε εμείς οι ίδιοι με διαφορετικές αναγνώσεις των ποιημάτων.

6) Να οπτικοποιήσουμε ένα από τα ποιήματα που διαβάσαμε με ανάλογες εικόνες και μουσική (για παράδειγμα με το πρόγραμμα Windows Movie Maker).

Φύλλο εργασίας της ομάδας

(3^η έως 6^η ώρα)

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Η νεότητα/Το γήρας

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- **Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ, «Το καλοκαίρι»**
http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/kwsths_palamas/poihmata.htm#TO_K_AΛΟΚΑΙΡΙ
- **Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ, «Ένας γέρος»**
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=809&hi=167690&cnd_id=9
- **Κ.Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ, [Τι νέοι που φτάσαμεν εδώ...]**
Κ.Γ. Καρυωτάκης, *Ποιήματα και πεζά*. Επιμ. Γ. Π. Σαββίδης, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, σ. 67. Αθήνα: Εστία, 2001.
http://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?text_id=1038&hi=202810&cnd_id=6

3^η ώρα

☞ Ομαδική εργασία: Μελετάμε τα παραπάνω ποιήματα και συμπληρώνουμε για το καθένα από ένα «Δελτίο Ανάγνωσης Ποιήματος» (αναρτημένο στο Edmodo).

4^η ώρα

☞ Ομαδική εργασία: Συγκρίνουμε το κοινό θέμα των ποιημάτων (ζωή, θάνατος, έρωτας, τέχνη, ταξίδι, νεότητα-γήρας) και εντοπίζουμε τις διαφορές.

5^η ώρα

✍ Ατομική εργασία: Λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα της μοντέρνας ποίησης που την διαφοροποιούν από την παραδοσιακή είναι: α. το «σπάσιμο» της παραδοσιακής στιχουργικής και β. η εκφραστική τόλμη, κατατάσσουμε τα ποιήματα σε μια σειρά από το πιο παραδοσιακό ως το πιο μοντέρνο, εντοπίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά τους. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

✍ Ατομική εργασία: Εντοπίζουμε τρεις «ποιητικές» και δύο «καθημερινές» λέξεις στα παραπάνω ποιήματα, να τις τοποθετούμε στον ακόλουθο πίνακα. Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

Ποιητικές λέξεις	Καθημερινές λέξεις

6^η ώρα

✍ Ομαδική εργασία: Επιλέγουμε μία από τις παρακάτω εργασίες:

- 1) Να διασκευάσουμε το παραδοσιακό ποίημα σε μοντέρνο ή το αντίθετο.
- 2) Να συνθέσουμε ένα παραδοσιακό και ένα μοντέρνο ποίημα.
- 3) Να γράψουμε ένα υπερρεαλιστικό ποίημα λαμβάνοντας υπόψη ότι κύρια γνωρίσματα του υπερρεαλισμού είναι: α) το σπάσιμο της παραδοσιακής αισθητικής του στίχου, β) η απόλυτη ελευθερία στο λεξιλόγιο και οι απρόσμενοι συνδυασμοί λέξεων, γ) οι εντυπωσιακές εικόνες και δ) στοιχεία, όπως το όνειρο, ο έρωτας, το χιούμορ, το παράλογο.
- 4) Να βρούμε μελοποιημένα ποιήματα των ποιητών που έχουμε στο φύλλο εργασίας μας και να σχολιάσουμε τη μελοποίησή τους.

5) Να ακούσουμε και να σχολιάσουμε μαγνητοφωνημένες αναγνώσεις ποιημάτων των ποιητών που αναγράφονται στο φύλλο εργασίας μας ή να πειραματιστούμε εμείς οι ίδιοι με διαφορετικές αναγνώσεις των ποιημάτων.

6) Να οπτικοποιήσουμε ένα από τα ποιήματα που διαβάσαμε με ανάλογες εικόνες και μουσική (για παράδειγμα με το πρόγραμμα Windows Movie Maker).

Φύλλο εργασίας
για την 7^η και 8^η ώρα
(κοινό για όλες τις ομάδες)

ΠΟΙΗΜΑΤΑ:

Κ.Π. Καβάφης

Ιθάκη

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/262/1919,6411/>

Γ. Σεφέρης

Πάνω σ' έναν ξένο στίχο

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSB106/544/3563,14866/>

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

☞ Αφού μελετήσουμε τα παραπάνω ποιήματα ασχολούμαστε με τα ακόλουθα:

☞ Ατομική εργασία: **Ποιητικό λεύκωμα:** Να γράψετε ένα ποίημα με τον τίτλο «Η δική μου Ιθάκη» χρησιμοποιώντας παραδοσιακά ή μοντέρνα ποιητικά στοιχεία ή και συνδυασμό αυτών των στοιχείων.

☞ Ομαδική εργασία: **«Η ζωή ... ένα ταξίδι: Ο μύθος του Οδυσσέα στην ελληνική ποίηση»:** Ανά ομάδες να κάνετε μία έρευνα σχετικά με τη χρήση του μύθου του Οδυσσέα στην παραδοσιακή και τη μοντέρνα ποίηση. Να μελετήσετε την εξέλιξη και τη διαφοροποίηση του αρχαίου αυτού μύθου στη νεοελληνική ποίηση.

Z. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Θεωρώντας πως ένα σημείο του σεναρίου που δεν αξιοποιήθηκε επαρκώς είναι η ενασχόληση των μαθητών με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των λογοτεχνικών κινήματων, με αποτέλεσμα ο πίνακας που συμπλήρωσαν ως ατομική εργασία μετά την πρώτη διδακτική ώρα να μείνει πρακτικά αναξιοποίητος και να μην είναι ξεκάθαρο για τον εκπαιδευτικό το επίπεδο των γνώσεων που κατακτήθηκε, καλό θα ήταν σε επόμενη εφαρμογή να δημιουργηθεί δραστηριότητα η οποία θα ζητά από τους μαθητές κάνοντας χρήση του συμπληρωμένου πίνακα να ανιχνεύσουν τα χαρακτηριστικά αυτά σε επιλεγμένα ποιήματα και να τεκμηριώσουν τις απόψεις τους. Ακόμη, θα μπορούσε η εργασία της έκτης διδακτικής ώρας (επιλογή μίας εκ των έξι προτεινόμενων δραστηριοτήτων) να αφορά μόνο την οπτικοποίηση ενός ποιήματος, με τη βοήθεια του Windows Movie Maker για παράδειγμα, ώστε να γίνει συζήτηση με τους μαθητές για την πολυτροπικότητα του κειμένου.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η συγκεκριμένη εφαρμογή πραγματοποιήθηκε χωρίς προβλήματα και οι μαθητές επέδειξαν μεγάλη ωριμότητα και πνεύμα συνεργασίας, ειδικά αν σκεφτεί κανείς ότι το τμήμα αυτό δεν είχε εργαστεί ομαδοσυνεργατικά πριν την Α΄ Λυκείου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας χαρακτηριστικών λογοτεχνικών κινημάτων

ΟΡΟΙ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
<i>Παρνασσισμός</i>	
<i>Ρομαντισμός</i>	
<i>Συμβολισμός</i>	
<i>Υπερρεαλισμός</i>	
<i>Μοντερνισμός</i>	

Δελτίο Ανάγνωσης ποιήματος

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΠΟΙΗΤΗΣ	
ΤΙΤΛΟΣ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ	
Στίχος	
Στροφή	
Μέτρο	
Ομοιοκαταληξία	
Τίτλος	
Νοηματική αλληλουχία	
Θέματα/Μοτίβα	
Λυρισμός	
Δραματικότητα	
Στίξη	
Λεξιλόγιο	
Σύνταξη	